

Однак присутні також і складності застосування будь-яких групових форм навчання, які необхідно мінімізувати: великі витрати навчального часу; можлива нерівномірність розподілу обов'язків та «паразитизм» одних членів групи за рахунок інших; труднощі об'єктивного вимірювання внеску кожного у роботу групи; складність оцінювання результатів.

Можемо зробити висновок, що колективні форми навчання є незамінними у підготовці сучасних фахівців будь-якого спрямування. Завдяки реалізації принципів проблемного навчання, змагальності, єднання освіти та науки, такі форми дозволяють студентам краще набувати загальних та професійних компетентностей, очікуваних результатів навчання відповідно до робочих програм навчальних дисциплін, а також забезпечують високий ступінь опанування компетентностями за Національною рамкою кваліфікації: знання, уміння, комунікація, автономність, відповідальність. Результатом стає зростання конкурентних переваг майбутнього фахівця на ринку праці та успішна підготовка особистості до виконання різноманітних соціальних ролей.

Перелік посилань:

1. *Активизация обучения проектированию: учеб. пособие / под ред. А.В. Горелого. – Киев: УМК ВО, 1996. – 253 с.*
2. *Борисенко О.М. Впровадження в навчально-методичний процес ігрового проектування на основі інтеграції різних спеціальностей / О.М. Борисенко, О.В. Єфімов // Зб. тез вист. на міжвуз. наук.-метод. семінарі «Проблеми формування професійної компетентності студентів на основі міждисциплінарної інтеграції». – Харків: РВВ ХТЕІ КНТЕУ. – 2010. – С. 13-14.*
3. *Впровадження комплексної ділової гри у навчальний процес як шлях розвитку науково-технічної творчості студентів / О. В. Єфімов [та ін.] // Вісник НТУ «ХПІ»: зб. наук. пр. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2010. – № 32. – С. 4-11.*
4. *Горельий А.В. Роль ігрового проектування в професіоналізації практичних психологів / А.В. Горельий, И.Г. Васильева // Сучасні педагогічні технології в освіті: зб. наук.-метод. пр. / ред. О.Г. Романовський, Ю.І. Панфілов. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – С. 68-76.*

ВИКОРИСТАННЯ КРИТИЧНОГО ОГЛЯДУ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ПРИ ВИКЛАДЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА»

*Є.В. Міщук, канд. екон. наук, доцент
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

У нашій країні, а також закордоном (зокрема, в США та Росії) викладання дисципліни «Економічна безпека» здійснюється не тільки для студентів однойменної спеціальності (або освітньо-професійної програми), але й для студентів інших спеціальностей [1]. Разом із цим слід відмітити, що варіюється не тільки це, але й назва дисципліни в різних навчальних закладах, а також ступінь вищої освіти студентів, для яких вона викладається. Так, протягом останніх років викладалися такі дисципліни: «Економічна безпека підприємства» у Національному технічному університеті України «КПІ» для бакалаврів спеціальності «Економіка», а також у Дніпропетровському національному університеті ім. О.Гончара для бакалаврів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»; «Економічна безпека» у ДВНЗ «Криворізький національний університет» для бакалаврів спеціальностей «Менеджмент», «Облік і оподаткування», «Публічне управління та адміністрування», а також у Запорізькому національному технічному університеті для магістрів спеціальності «Фізична культура і спорт»; «Економічна безпека держави» в Українській академії друкарства (м. Львів) для магістрів спеціальності «Менеджмент»; «Соціально-економічна безпека» у Східноєвропейському національному університеті ім. Лесі Українки для бакалаврів напряму підготовки «Фінанси і кредит»; «Комплексне управління економічною безпекою» у Дніпропетровському національному університеті залізничного транспорту ім. В. Лазаряна для студентів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»; «Економічна безпека організації» в Одеському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентові України для магістрів спеціальності «Управління проектами»; «Економічна безпека бізнесу» в Київському національному економічному університеті ім. В.Гетьмана для магістрів спеціальності «Економіка» тощо. Даний перелік можна ще довго продовжувати. Викладання даної дисципліни в більшості вищих навчальних закладах України підтверджує її актуальність.

При цьому відмітимо, що серед науковців і практиків не сформовано загальноприйнятого, усталеного погляду на основні поняття та категорії, економічної безпеки. Насамперед, це стосується найважливішого – сутності поняття «економічна безпека», її чинників, критеріїв і показників оцінювання, складу та змісту її функціональних складових тощо. Так, не існує загальноприйнятого визначення «фінансова безпека», а «існуючі формулювання відображають лише окремі аспекти цієї все-

осязної категорії і не можуть претендувати на її однозначне трактування» [2, с. 6]. Тому закономірно, що за результатами аналізу робочих навчальних програм у різних ВНЗ нами виявлено різні об'єкт, предмет і завдання даної дисципліни, а також різні знання, уміння та навички, якими повинні оволодіти студенти після її вивчення. Очевидно, що під час вивчення дисципліни студенти отримують однібічні знання, які відображають погляди окремої наукової школи, до якої належить лектор або знання, які викладені у запозичених лектором матеріалах інших науковців. Наведене також погіршується міждисциплінарним характером дисципліни, оскільки окремі терміни та поняття «переходять» із інших дисциплін. Зазначене негативно впливає на формування компетенцій з економічної безпеки у майбутніх фахівців. Водночас, результатом освітнього процесу повинно стати надбання економічної компетентності, тобто синергетичної сукупності знань, умінь, навичок і мотивації індивіда [3]. З урахуванням вище окресленого, мета освітнього процесу не досягається. Тому для досягнення цілі освітнього процесу, а також для розширення світогляду та формування системи знань студентів при вивченні ними дисципліни «Економічна безпека», пропонуємо кожному тему починати з критичного огляду відповідного їй понятійно-категоріального апарату.

Отже, при розробці навчальної дисципліни «Економічна безпека» слід робити акцент на використання критичного огляду понятійно-категоріального апарату за кожною темою курсу.

Перелік посилань:

1. Чернятевич Я. Викладання навчальної дисципліни «Державне управління економічною безпекою»: зарубіжний та вітчизняний досвід / Я. Чернятевич // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – Вип. 1. – С. 257-264.
2. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : Монографія. / О. І. Барановський. – К. : КНТЕУ, 2004. – 759 с.
3. Брусенцева О. А. Формування компетенцій з економічної безпеки у майбутніх менеджерів / О. А. Брусенцева // Науковий Вісник УМО «Економіка та управління». – 2016. – Вип. 1. – С. 1-10.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ»

*О.В. Музиченко-Козловська, канд. екон. наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»*

Сучасний розвиток економіки України здійснюється в умовах фінансово-економічної та політичної кризи. В таких складних умовах важливо готувати нових висококваліфікованих спеціалістів-економістів, здатних бачити та вирішувати економічні проблеми, у тому числі на регіональному рівні. Реформи, які втілюються в Україні, торкнулися й вищої освіти. З'являються нові вимоги до фахівців з вищою освітою, зокрема, до бакалаврів-економістів. У ст. 10 закону України «Про вищу освіту» визначено стандарти вищої освіти, у яких визначено, серед інших, такі вимоги до освітньої програми: перелік компетентностей випускника; вимоги професійних стандартів [1].

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Соціально-економічний розвиток регіону» у студента повинні сформуватися такі компетенції, які представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Компетенції бакалавра спеціальності «Економіка» після вивчення навчальної дисципліни
«Соціально-економічний розвиток регіону»

Групи компетенцій	Клас професійних завдань	Компетенції бакалавра
1	2	3
1. Професійні компетенції	Тема дисципліни «Соціально-економічний розвиток регіону» за робочою програмою	Здатність використовувати теоретичні знання та практичні навички для належного виконання обов'язків за професією «Економіст», код 25351 у Класифікаторі професій [2]
2. Особистісні компетенції		2.1 Володіти усним та письмовим спілкуванням українською та іноземними мовами
		2.2 Мати мотивації до навчання впродовж усього життя
		2.3 Володіти навичками самостійного набуття знань